

طول عمر امام عصر(ع) از نگاه شیخ طوسی(ره)

۷ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۶:۴۷

طول عمر از نظر دلایل عقلی، قوانین زیست‌شناسی و بیولوژیکی مورد تأیید ادیان است و غیبت امام عصر(ع) و امتداد یافتن حیات ایشان تا به هنگام ظهور و بعد از ظهور طبق حکمت الهی و روایات مسلم حقیقت بوده و مورد اراده ازلی الهی است.

یکی از مباحث داغ و جذاب در موضوع مهدویت، مسأله طول عمر حضرت صاحب الزمان(عج) می‌باشد که همواره از سوی معاندین و منکرین مورد انکار و شبهه‌افکنی قرار گرفته است. به طوری که یکی از مباحث اختلافی بین عامه و خاصه وجود یا عدم وجود (تولد یا عدم تولد) حضرت در زمان حاضر می‌باشد. همانطور که می‌دانیم شیعه معتقد به وجود تولد حضرت مهدی(عج) و طول عمر ایشان می‌باشد ولی اهل سنت معتقدند که حضرت ایشان در آخرالزمان متولد خواهد شد.

سرچشمه این سؤال و علت طرح آن، این است که آنچه در جهان امروز، معمول و متداول است، عمرهای محدودی است که حداکثر ۸۰ تا ۱۰۰ سال طول می‌کشد البته هم اکنون عمرهای بالای صد سال هم در مناطق مختلف زمین دیده شده در حالیکه اگر قائل به تولد امام زمان در سال ۲۵۵ یا ۲۵۶ باشیم شاهد عمر بسیار طولانی و غیر عادی و معجزه گونه بودن عمر حضرت مهدی(عج)، خواهیم بود. این شبهه از زمان‌های قدیم از طرف معاندین و منکرین حضرتش مطرح بوده و به همین خاطر علمای بزرگوار شیعه در کتب مربوط به مهدویت به طرح این شبهه و پاسخ به آن پرداخته‌اند از جمله شیخ صدوق در کتاب شریف کمال الدین و تمام النعمه و در باب ۴۶ احادیثی که درباره عمر طولانی آمده ذکر نموده و به ذکر احوالات تعدادی از معمرین با اشاره به احادیثی در این مورد پرداخته است. [۱]

و همچنین ابن ابی زینب معروف به کاتب نعمانی در کتاب ارزشمند غیبت نعمانی و دو باب را تحت عنوان «روایاتی که درباره لزوم حجت در زمین رسیده است» «روایاتی که گویند چنانچه روی زمین دو تن باشند یکی باید امام باشد» به صورت غیرمستقیم به عمر طولانی امام زمان صحه گذاشته است. [۲]

از دیگر علمای معروف شیعه که به این بحث پرداخته، مرحوم علامه مجلسی در کتب شریف بحارالانوار می‌باشد که در جلد ۵۱ کتابش بابی را تحت عنوان «باب ذکر اخبار المعمرین لرفع الاستبعاد المخالفین عن طول غیبه مولانا القائم(عج)» باز نموده و به اثبات طول عمر امام زمان پرداخته است. [۳]

مرحوم شیخ طوسی نیز از جمله افرادی است که به این مسأله اهتمام ورزیده و در کتاب شریف «الغیبة» بابی را تحت عنوان اخبار معمرین باز کرده و با طرح اشکال و جواب‌هایی در این مورد. سعی نموده طول عمر حضرت ولی عصر(عج) را اثبات نماید. [۴] شیوه ایشان در پاسخگویی به شبهات بیشتر عقلی و تاریخی می‌باشد. ایشان در ابتدای این بحث مهم با طرح شبهه‌ای چنین می‌فرماید:

اشکال: ادعای شما مبنی بر طول عمر و بقای صاحبان [امام زمان(عج)] آن هم در حال کمال عقل و قوه جوانی، ادعایی است که عادت بشری را نقض می‌کند زیرا بنا بر اعتقاد خود شما در حال حاضر که سال ۴۴۷ هـ ق است عمر ایشان ۱۹۱ سال است زیرا بنا بر اعتقاد خودتان تولدش در سال ۲۵۶ هـ ق واقع شده است و عادت و عرف بشری اینگونه نیست که کسی از انبای بشر در این مدت طولانی باقی باشد پس چگونه در مورد او عادت نقض شده در حالیکه نقض عادت (معجزه) فقط به دست انبیا ممکن است. [۵]

پاسخ: جواب به این اشکال از دو راه ممکن است.

وجه اول: طول عمر حضرت ایشان خلاف عادت بشری نیست و در گذشته عادت‌هایی مثل این امر واقع شده و بسیار زیاد هم هست و ایشان به ذکر تعدادی از این وقایع از جمله قضاة خضر(ع) و اصحاب کهف و طول عمر حضرت نوح که در میان مردمش ۹۵۰ سال زندگی کرد [۶] و همچنین سلمان فارسی که حضرت عیسی را طبق بعضی از اخبار ملاقات نمود و آنگاه محضر پیامبر را درک نمود اشاره نموده است. [۷] علاوه بر مواردی که جناب شیخ بنا با استناد به قرآن کریم به ایشان اشاره نموده قرآن کریم به معرفی

تعدادی از افراد که عمری بس طولانی داشته‌اند و روزگاری دراز زیسته‌اند پرداخته که برای نمونه به چند مورد اشاره می‌شود.

۱. در قرآن آیه‌ای هست که نه تنها از عمر طولانی، بلکه از امکان عمر جاویدان خبر می‌دهد و آن آیه درباره حضرت یونس(ع) است که می‌فرماید: «اگر او [یونس] در شکم ماهی تسبیح نمی‌گفت تا روز رستاخیز در شکم ماهی می‌ماند. [۸] با توجه به این آیه شریفه، عمر بسیار طولانی (از عصر یونس تا روز رستاخیز) که در اصطلاح زیست‌شناسان، عمر جاویدان نامیده می‌شود برای انسان و ماهی از نظر قرآن امکان‌پذیر است.

۲. قرآن درباره حضرت عیسی(ع) می‌فرماید: «... و هرگز او را نکشتند و به دار نیاویختند؛ بلکه او بر آن‌ها مشتبه شد... به یقین او را نکشتند بلکه خداوند او را به سوی خود بالا برد که خداوند توانا و فرزانه هست» [۹]

همه مسلمانان به استناد قرآن و احادیث فراوان معتقدند عیسی(ع) زنده است و در آسمان‌ها است و هنگام ظهور حضرت مهدی(ع) فرود آمده او را یاری خواهد کرد. امام باقر(ع) فرمود: «در صاحب این امر چهار سنت از چهار تن از پیامبران است... و از عیسی(ع) سنتی دارد و آن این که می‌گویند او فوت کرده است در حالی که او زنده می‌باشد. [۱۰]

علاوه بر قرآن در تورات و انجیل از دراز عمران مطرح گردیده است [۱۱] که پیروان دو آئین یهود و مسیحیت باید به علت اعتقاد به کتاب مقدس به عمرهای طولانی نیز معتقد باشند.

آنگاه جناب شیخ طوسی سرگذشت تعدادی از معمرین عرب و عجم که زندگی طولانی داشته و اخبار ایشان هم معروف و مشهور است را ذکر می‌نماید، [۱۲] اثبات نماید که طول عمر امام عصر (عج) یک امر عجیب و خارق عرف و عادت نبوده و در میان مردم افرادی بوده‌اند که عمری بس طولانی داشته‌اند.

استاد محمدرضا حکیمی در کتاب ارزشمند خورشید مغرب در این مورد چنین می‌نویسد: مورخان و پژوهشگرانی که درصدد جمع‌آوری تواریخ و اخبار و احوال مردمان بوده‌اند و از سرگذشت انسان‌های پیشین آگاهی‌های فراوان گردآورده‌اند نمونه‌هایی بسیار از معمرین بر شمرده‌اند» و آنگاه به معرفی تعدادی از این افراد پرداخته و همچنین به معرفی مورخانی پرداخته که به نوشتن کتاب‌هایی ویژه احوال معمرین دست یازیده‌اند. [۱۳]

وجه دوم: جناب شیخ طوسی برای اثبات غیبت امام و همچنین طول عمر حضرت مهدی (عج) دو وجه ارائه نمودند که یکی گذشت و دومین وجهی که ایشان ارائه می‌نماید اینکه ایشان استناد به روایاتی می‌نمایند که دو طایفه مختلف و متفاوت (شیعه و سنی) روایت کرده‌اند مبنی بر اینکه ائمه (ع) بعد از پیامبر دوازده نفرند نه یک نفر کم و نه یک نفر زیاد و وقتی این روایات ثابت شد هرکسی که قائل به این روایات باشد به امامت دوازده امام تعیین پیدا می‌کند چنانکه به امامت ایشان معتقدیم و همچنین یقین به صحت گفتار شیعیان مبنی بر غیبت حضرت مهدی (عج) و وجود ایشان و طول عمر ایشان می‌نماید.

بعد روایات عامه را در اینکه ائمه (ع) دوازده نفرند را ذکر می‌کند که تعداد این روایات به ۱ روایت می‌رسد و آنگاه به ذکر روایات شیعه می‌پردازد که تعدادشان به ۱۴ روایت می‌رسد.

اشکال

وی سپس در پایان این بحث به طرح اشکال و جوابی در این مورد می‌پردازد که اولاً از کجا معلوم که این اخبار صحیح می‌باشند زیرا تمام این اخبار ما خبر واحدند و در اموری که اثباتشان نیازمند به علم است خبر واحد قابل اعتماد نیست.

ثانیاً: دلیل شما مبنی بر اینکه معنای این اخبار همان کسی است که شما به امامتش معتقد هستید و چیست؟ زیرا اخباری که هم از موافقین و هم از مخالفینشان نقل نمودید فقط بیانگر عدد هستند و چیزی غیر این را نمی‌گویند.

جواب ۱: شیعه امامیه این موضوع و روایات آن را نسل به نسل به صورت تواتر نقل و روایت کرده‌اند و طریقه تصحیح این دسته از

اخبار در کتب امامیه و نصوص و تصریحات بر ولایت امیرالمؤمنین(ع) موجودات و طریقه این روایات هم یکی است. (بنابراین اخبار این باب خبر واحد نیستند بلکه متواتر هستند).

جواب ۲: دو طایفه‌ای که در اعتقادات مخالف هم هستند و هر کدام اعتقاداتش با دیگری فرق می‌کند وقتی خبری را در یک مورد نقل می‌کنند دلالت بر صحت امری دارد که بر آن اتفاق نظر دارند و وقتی دیدیم کسانی که با فرقه تشیع مخالف هستند نیز مثل همین اخبار شیعه را نقل کرده و از طرفی معترض طعن بر نقل شیعه نشده‌اند و مضمون خبر را انکار نکرده‌اند دلیل محکمی بر صحت مضمون جز است.

جواب ۳: در مورد محصور بودن امامت در دوازده تن ائمت فقط دو نظریه دارند الف) عدد را معتبر می‌دانند، چنین کسانی می‌گویند مراد از دوازده امام، همانی است که شیعه معتقد است ب) عدد را معتبر نمی‌دانند بنابراین با فرض معتبر بودن عدد ۱۲ اعتقاد به اینکه مراد از دوازده امام، کسانی غیر از ائمه شیعه باشد خروج از اجماع است. [۱۴]

وجه سوم: سومین دلیلی که جناب شیخ طوسی بر صحت طول امام عصر(عج) ذکر می‌کند عبارت است از اینکه ایشان می‌فرماید: اخباری که مدت‌ها پیش از امامت و غیبت فرزند امام عکسری(ع) از ناحیه پدران بزرگوار ایشان صادر شده و در جامعه اسلامی انتشار یافته است همگی بر امامت و صحت غیبت فرزند برومند ایشان دلالت می‌کنند از جمله اینکه برای صاحب این امر غیبتی است و [اروایاتی مبنی بر] نشانه‌های غیبت و آنچه که از اختلافات پیش می‌آید و حوادثی که در زمان غیبت به وقوع می‌پیوندد و این که ایشان دو غیبت دارد که یکی طولانی‌تر از دیگری است که اگر صحت غیبت و عمر و امامت ایشان نبود موضوعات بالا با مضمون اخبار موافق نمی‌شدند چون این اخبار چیزهایی است که از طرف خداوند بر زبان پیامبر جاری شده است و این راهی است که بزرگان از قدیم بر آن اعتماد داشته‌اند. سپس ایشان به بخش کوچکی از اخباری که شامل این مطالب هستند می‌پردازد و بحث را به پایان می‌رساند. [۱۵]

دلایل دیگری از علما و بزرگان و نویسندگان منبى بر طول عمر حضرت مهدی(عج)

علما و بزرگان و نویسندگان شیعه جواب‌های متعددی برای شبهه طول امام زمان(عج) با استفاده از دلایل عقلی و نقلی و علمی ارائه نموده‌اند که ما به خاطر دوری از اطاله کلام فقط به ذکر فهرست‌وار آن دلایل اکتفاء می‌نمائیم.

الف) در علم کلام به اثبات رسیده که خداوند قادر بر هر امری است همان‌گونه که عالم بر هر چیزی است و هر امری که قابلیت تعلق قدرت الهی را داشته باشد و محال ذاتی و وقوعی نداشته باشد خداوند آن کار را انجام می‌دهد خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

و همچنین می‌فرماید: «قلنا یا نار کونی برداً و سلاماً علی ابراهیم» [۱۶] و دهها مورد دیگر از معجزاتی که در قرآن به آن‌ها اشاره شده است و ما دو مورد از این معجزات که اتفاقاً مربوط به طول عمر می‌باشد ذکر می‌نماییم. ۱. خداوند متعال درباره حضرت نوح می‌فرماید: «و لقد أرسلنا نوحاً الی قومه فلبث فیهم ألف سنة الا خمیسن عاماً» [۱۷] «و هر آینه ما نوح را به سوی قومش فرستادیم پس او در میان آن‌ها هزار سال به جز پنجاه سال درنگ کرد» طبق بعضی از روایات عمر ایشان ۲۴۵۰ سال بوده است. [۱۸]

۲. در همچنین درباره حضرت یونس می‌فرماید: «فلولا انه کان من المسبحین* للبث فی بطنه الی یوم یبعثون» [۱۹] «اگر او از تسبیح‌گویان نبود به طور حتم در شکم ماهی تا روز قیامت باقی می‌ماند.» پس ممکن است کسی عمر طولانی تا روز قیامت به طریق اعجاز داشته باشد و زنده ماندن یونس در شکم ماهی تا روز قیامت مستلزم زنده ماندن خود ماهی نیز تا روز قیامت می‌باشد؛ زیرا در صورت مردن ماهی «البث» در شکم ماهی معنا ندارد.

ب) علم امکان طول عمر را کاملاً تأیید کرده و کوشش بشر را در این راه کوشش نتیجه‌بخش و موفقیت‌آمیز و لازم می‌شناسد و برای طول عمر حدّ و اندازه‌ای معلوم نمی‌کند و به همین خاطر دانشمندان به تحقیق وسیع در مورد اسباب طول عمر، پیروی و علل آن، دانش پیری و مرگ‌شناسی، پرداخته‌اند.

ج) طول عمر غیرعادی در عالم طبیع (گیاهان و جانداران) فراوان مشاهده می‌شود.

د) ادیان همه به اتفاق از عمر بسیار طولانی جمعی از افراد بشر خبر داده‌اند از جمله در روایات اهل سنت به قضایا و اشخاصی اشاره شده که عمرهای بسیار طولانی داشته و دارند.

و) در عالم آفرینش از مجردات و مادیات و انواع و افراد آن‌ها، مخلوقات استثنایی و منفردی وجود دارد که بین آن‌ها و موجوداتی که با آن‌ها در یک رشته و تحت یک نوع یا فصل می‌باشند فاصله و تفاوت بسیار دیده می‌شود.

ه) طول عمر منافاتی با امکان فلسفی و منطقی ندارد و این امر هیچ‌گاه مستلزم تناقض نخواهد شد زیرا در مفهوی حیات زندگی، مرگ سریع نهفته نشده است.

ی) قوانین طبیعی، کیفیت تغذیه، وراثت، محیط، شغل و مقدار کار در طول عمر تأثیر غیرقابل انکار دارند.

ن) طول عمر هم امکان ذاتی دارد چون طول عمر از قبیل حزن عادت هیچ استحاله ذاتی ندارد. و آنچه هست فقط غیرعادی بودن آن و در نتیجه استبعاد آن می‌باشد و هم امکان وقوعی زیرا با تحقیقات و تجربیاتی که دانشمندان و متخصصان انجام داده‌اند امری

نتیجه

طول عمر از نظر دلایل عقلی، از نظر قوانین زیست‌شناسی و بیولوژیکی، از نظر تجربه بشری و واقعیات تاریخی، از نظر چگونگی نوامیس و قوانین طبیعی و از نظر متفکران بزرگ و دانشمندان علوم امری غیرقابل انکار بوده و مورد تأیید ادیان می‌باشد به همین خاطر براهمین علمی و قوانین آزمایشگاهی فراوانی وجود دارد که ثابت می‌کنند طول عمر، امری محال نمی‌باشد و غیبت امام دوازدهم و طولانی شدن این غیبت و امتداد یافتن حیات ایشان تا به هنگام ظهور و بعد از ظهور طبق روایات مسلم حقیقت بوده و مورد اراده ازلی الهی است و واقع است و واقعیت.

و طبق حکمت الهی، امام دوازدهم، مهدی موعود(ع) باید از انظار غایب شود و سال‌های سال زنده بماند و رازدار جهان و بقای جهان باشد و پس از گذراندن غیبتی طولانی، ظاهر گردد و جهان آکنده از ستم و بیداد را آکنده از عدالت و داد بسازد. «وما ذلک علی الله بعزیز» [۲۱] «و این کار اصلاً بر خدا دشوار نیست».

پی نوشت ها:

۱. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۰۷

۲. غیبت نعمانی، ص ۱۷۹ الی ص ۱۹۷.

۳. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۲۵ الی ص ۲۹۳.

۴. کتاب الغیبه، ص ۲۵۳.

۵. همان.

۶. سورة عنکبوت، آیه ۱۴.

۷. کتاب الغیبه، ص ۲۵۵.

۸. سوره صافات، آیه ۱۴۴.

۹. سوره نساء/ آیه ۱۵۷ و ۱۵۸.

۱۰. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۱۷.

۱۱. آفتاب مهر به نقل از تورات، ترجمه فاضل خانی، سفر پیدایش باب پنجم آیات ۵-۳۲ و همچنین عهد جدید، کتاب اعمال رسولان باب اول آیات ۱-۱۲.

۱۲. کتاب الغیبه، از ص ۲۵۵ الی ص ۲۷۷.

۱۳. خورشید مغرب، ص ۱۹۷ الی ص ۱۹۹.

۱۴. کتاب غیبت طوسی، از ص ۳۱۲ الی ص ۳۱۵.

۱۵. همان از ص ۳۱۵ الی ص ۳۳۶.

۱۶. سوره انبیاء، آیه ۶۹.

۱۷. سوره عنكبوت، آیه ۱۴.

۱۸. کمال الدین، ج ۲، باب ۴۶، ح ۳.

۱۹. سوره صافات، آیه ۱۴۳ و ۱۴۴.

۲۰. برای اطلاعات بسیار مفید می توان به کتاب های خورشید مغرب، ص ۱۹۱ الی ص ۲۱۴؛ نوید امن و امان از ص ۱۶۵ الی ص ۲۱۴؛ حکومت جهانی مهدی(عج) از ص ۱۹۷ الی ص ۲۰۷ موعود ادیان از ص ۱۳۰ الی ص ۱۴۴؛ دادگستر جهان از ص ۱۷۵ الی ص ۲۰۱؛ موعودشناسی و پاسخ به شبهات از ص ۵۰۵ الی ص ۵۱۵ و.... مراجعه نمود.

۲۱. سورة ابراهيم، آیه ۲۰.

نویسنده: حجت الاسلام حجت الله رجبی

منبع: ویژه نامه شعبانیه مرکز تخصصی مهدویت/شبستان

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۰۴۸۸/طول-امام-عمر-طول/۳۰۴۸۸>